ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420374913
AA43-1380-17/24
ECLI:LV:ADAT:2017:1207.A420374913.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 7.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente A.Reitupe,
tiesneses I.Amona un V.Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošus uzturēšanās apstākļus Brasas cietuma kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ (pirms uzvārda maiņas – /pers. A/) laika posmā no 2012.gada jūnija līdz 31.decembrim piecas reizes vērsās pie Brasas cietuma priekšnieka ar sūdzībām par nepiemērotiem apstākļiem Brasas cietuma uzņemšanas telpās, ventilācijas trūkumu un aukstumu kamerā, kā arī par to, ka kamerā sanitārā mezgla telpa nav atdalīta no pārējās kameras.

2012.gada 25.septembrī Brasas cietums saņēma divas pieteicēja sūdzības (reģistrācijas Nr.B-1604 un Nr.B-1605), uz kurām 2012.gada 11.oktobrī sniegta atbilde Nr.2/6-4129. Pieteicējs atkārtoti vērsās ar sūdzībām pie Brasas cietuma priekšnieka 2012.gada 15. un 26.novembrī, kā arī vairākkārt bija vērsies ar sūdzībām Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde), taču sūdzības atstātas bez izskatīšanas, jo iesniegtas svešvalodā.

[2] Brasas cietumā saņemts pieteicēja 2012.gada 14.novembra iesniegums (reģistrācijas Nr.B-1945), kurā pieteicējs norādījis uz šādu Brasas cietuma prettiesisku rīcību: 1) Brasas cietuma 2.korpusa Uzņemšanas nodaļas (karantīnas) kamerā Nr./kameras numurs B/ (turpmāk – kamera Nr./kameras numurs B/) netiek nodrošināti cilvēktiesību standartiem atbilstoši sadzīves apstākļi (nepietiekama ventilācija, mitrums, logs aizklāts ar metāla plāksni, sienas netīras un no griestiem lobās apmetums); 2) Brasas cietuma 1.korpusa kamerā Nr./kameras numurs A/ (turpmāk – kamera Nr./kameras numurs A/) netiek nodrošināti cilvēktiesību standartiem atbilstoši sadzīves apstākļi (nepietiekama ventilācija, mitrums, kamera nav izremontēta, sanitārā mezgla telpa kamerā nav norobežota no dzīvojamās telpas, ziemas periodā apkure nav pietiekama, gultas novietotas viena otrai blakus, un tādēļ ieslodzītajām personām ir traucēts naktsmiers, pastāvīgi ūdens padeves traucējumi).

Ar Brasas cietuma 2012.gada 13.decembra lēmumu Nr.2/6-5019 sniegta atbilde uz minēto iesniegumu, norādot, ka nav nevienas kompetentas iestādes atzinuma par to, ka saistībā ar kameras Nr./kameras numurs B/ tehnisko stāvokli būtu konstatējams Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – konvencija) 3.panta pārkāpums. Savukārt uz identiskām pieteicēja sūdzībām par cilvēktiesību standartiem neatbilstošiem sadzīves apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs A/ pieteicējam sniegta atbilde Brasas cietuma 2012.gada 11.oktobra vēstulē Nr.2/6-4129.

[3] Pieteicējs apstrīdēja Brasas cietuma 2012.gada 6.decembrī sniegto atbildi Nr.2/7-4929 uz pieteicēja iesniegumu (reģistrācijas Nr.1/13.1-B/5929) par cilvēktiesību standartiem neatbilstošiem sadzīves apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs A/, ēdiena kvalitāti, kā arī gadījumu, kad pienesumā netika pieņemta papildu sega.

Brasas cietums norādīja, ka kamera Nr./kameras numurs A/ ir aprīkota ar radiatoru, kas kamerā nodrošina siltumu. Nav saņemtas citas sūdzības par nepietiekamu siltumu kamerā. Attiecībā uz papildu segas nepieņemšanu, Brasas cietums atsaucās uz Ministru kabineta noteikumiem, kas noteic pienesumos atļautos priekšmetus.

Pieteicējs apstrīdēja arī Brasas cietuma 2012.gada 13.decembra lēmumu Nr.2/6-5019, ar kuru sniegta atbilde uz pieteicēja sūdzību par cilvēktiesību standartiem neatbilstošiem sadzīves apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/.

Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, ar pārvaldes 2013.gada 25.februāra lēmumu Nr.1/13.1-B/413 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) pārkāpumi Brasas cietuma rīcībā netika konstatēti.

Pārsūdzētais lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Brasas cietuma ēkas (arī kamera Nr./kameras numurs A/) ir pieslēgtas pie centrālās apkures sistēmas, telpās tiek nodrošināta normāla gaisa temperatūra (ne mazāka par +18°C). Apkures sezona uzsākta ar Brasas cietuma priekšnieka 2012.gada 24.oktobra rīkojumu Nr.128. Līdz ar to pieteicēja sūdzības par aukstumu kamerā nav pamatotas.

[3.2] Normatīvie akti nenoteic prasības, kādām jāatbilst ventilācijai ieslodzījuma vietās, kā arī mikroklimata parametru pieļaujamos lielumus cietuma kamerā.

[3.3] Brasas cietuma administrācija nav vērtējusi pārējos apstrīdēšanas iesniegumā ietvertos argumentus par apstākļiem kamerās Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/, jo ar attiecīgām sūdzībām pieteicējs nav vērsies pie Brasas cietuma.

[4] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošus uzturēšanās apstākļus Brasas cietuma 2.korpusa Uzņemšanas nodaļas (karantīnas) kamerā Nr./kameras numurs C/ (turpmāk – kamera Nr./kameras numurs C/), kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 7114,36 *euro* (5000 latu) atlīdzināšanu.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Pieteicējs, ierodoties Brasas cietumā, 2012.gada 5.jūnijā uz nedēļu tika ievietots kamerā Nr./kameras numurs B/, kurā logs ir aizklāts ar metāla plāksni, nebija pietiekama apgaismojuma un ventilācijas, bija mitrs, netīras sienas, no griestiem lobījās apmetums. Vienlaikus pieteicējam neļāva izmantot personīgo televizoru, spēļu konsoli, radio un tējkannu neatkarīgi no tā, ka pieteicēja rīcībā bija naudas līdzekļi, lai par to lietošanu samaksātu. 2012.gada 10.jūlijā pieteicēju atkārtoti uz nedēļu ievietoja kamerā Nr./kameras numurs B/. Visus šos jautājumus pieteicējs centās ar Brasas cietumu atrisināt, tomēr tas nav izdevies. Ar šādām darbībām pieteicējs panāca tikai negatīvu attieksmi pret sevi, un turpmāk Brasas cietums pie mazākās iespējas centās pieteicēju „presēt" nepamatotu pārkāpumu veidā.

[4.2] 2012.gada 27.novembrī pieteicēju uz nedēļu ievietoja kamerā Nr./kameras numurs C/, kurā apstākļi bija nedaudz labāki, nekā kamerā Nr./kameras numurs B/, tomēr arī tajā nebija ventilācijas un pieteicējam neļāva izmantot personīgo ventilatoru.

[4.3] Pieteikuma iesniegšanas brīdī pieteicējs atradās kamerā Nr./kameras numurs A/, kurā nebija ventilācijas, līdz ar to nācās turēt vaļā logu arī ziemas laikā. Ziemas periodā apkure ir nepietiekama, temperatūra kamerā bija tikai +12°C. Kamera nebija aprīkota ar radiatoru, tikai gar ārējo kameras sienu bija apkures caurule 8 mm diametrā, kas nenodrošina pietiekamu gaisa temperatūru, un līdz ar to kamerā veidojās mitrums. Personīgo gultas veļu iegādāties un lietot ir aizliegts. Nākas lietot izsniegto, bet segas ir vecas un tiek izsniegtas vienā eksemplārā. Ievērojot, ka kamerā bija auksts, pieteicējam nācās gulēt drēbēs. Gultas kamerā novietotas viena otrai blakus, tādēļ bija traucēts naktsmiers. Kamerā nav veikts kosmētiskais remonts, un sanitārā mezgla telpa nav pietiekami norobežota no pārējās telpas.

[5] Pārvalde pirmās instances tiesai iesniegtajos paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un lūdz tiesu to noraidīt, norādot turpmāk minēto.

Pieteicējs neievēroja lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Saņemot pieteicēja 2012.gada 14.novembra iesniegumu, kura saturs daļēji atbilst pieteikumam, pārvalde saskaņā ar Latvijas Sodu izpildes kodeksa 50.pantu nosūtīja pieteikumu Brasas cietuma priekšniekam, jo iepriekš minētajā iesniegumā pieteicējs nebija lūdzis morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Izvērtējot minēto iesniegumu, Brasas cietums sniedza atbildi pēc būtības, bet pieteicējs to pārvaldē neapstrīdēja. Lai konstatētu, vai persona iestādes lēmumu bija apstrīdējusi pilnībā vai daļā, nepietiek ar augstākās iestādes lēmuma rezolutīvās daļas izvērtēšanu, tā jāskatās kopsakarā ar lēmuma saturu, kā arī jāņem vērā apstrīdēšanas iesniegumā norādītais.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumu pieteikums noraidīts daļā par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošu uzturēšanos kamerā Nr./kameras numurs B/ un Nr./kameras numurs A/, atzīšanu par prettiesisku. Savukārt pieteikums daļā par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošu uzturēšanos kamerā Nr./kameras numurs C/, atzīšanu par prettiesisku, kā arī morālā kaitējuma atlīdzināšanu, atstāts bez izskatīšanas.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[6.1] Saskaņā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 2.panta trešo daļu pārvaldes sastāvā cita starpā ietilpst brīvības atņemšanas iestādes. Atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 1.novembra noteikumu Nr.827 „Ieslodzījumu vietu pārvaldes nolikums" 13.punktam pārvaldes priekšnieks pieņem lēmumu par privātpersonas apstrīdēto pārvaldes amatpersonas izdoto administratīvo aktu vai faktisko rīcību, ja ārējos normatīvajos aktos nav noteikts citādi. Pārvaldes priekšnieka lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Savukārt Administratīvā procesa likuma 278.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka tiesa (tiesnesis) atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Tiesa konstatēja, ka atbilstoši lietā esošajiem materiāliem pieteicējs ir ievērojis lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību attiecībā uz uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/, savukārt nav ievērojis attiecībā uz kameru Nr./kameras numurs C/, jo nav vērsies ar sūdzību ne pie Brasas cietuma priekšnieka, ne pārvaldē. Tiesas sēdē pieteicējs uz pretējo nenorādīja, kā arī atbilstošus pierādījumus neiesniedza. Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka prasījums par uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs C/ atstājams bez izskatīšanas.

[6.2] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89.pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Arī konvencijas 3.pants un Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 7.pants paredz vispārēju aizliegumu cilvēku spīdzināt, kā arī cietsirdīgi, pazemojoši, nežēlīgi un necilvēcīgi ar viņu apieties vai sodīt. Turklāt šā pakta 10.pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu.

Notiesātajam soda izpildes režīma ietvaros tiek noteikti zināmi ierobežojumi, kas paredzēti Latvijas Sodu izpildes kodeksā un citos normatīvajos aktos. Taču šie ierobežojumi nedrīkst būt lielāki nekā nepieciešams piespriestā soda veida rakstura un režīma dēļ (sk. *Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 7.punktu un 2006.gada 6.februāra sprieduma lietā Nr.2005-17-01 6.punktu*).

Atbilstoši Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) judikatūrai Administratīvā procesa likuma izpratnē svarīgi ir konstatēt cilvēktiesību ierobežojuma būtiskumu attiecībā pret konkrētu personu, proti, jāņem vērā personas statuss, apstākļi, kādos konkrētā persona atrodas, un citi faktori, kas katrā konkrētā gadījumā var būt svarīgi, lemjot jautājumu, vai lēmums vai rīcība būtiski skar konkrētās personas cilvēktiesības. Jāņem vērā, ka ieslodzījumā esošajām personām jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību apjomam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos attiecībā pret to. Ieslodzītajām personām ieslodzījuma vietas teritorijā tāpat kā personām ārpus brīvības atņemšanas vietām jābūt nodrošinātām cilvēktiesībām atbilstošā apjomā (sk. *Augstākās tiesas 2006.gada 15.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-348 11.punktu, 2007.gada 14.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-186/2007 7.punktu, 2007.gada 15.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-404/2007 11.punktu*).

Minētās atziņas pēc būtības ir nostiprinātas Latvijas Sodu izpildes kodeksa 4.panta otrās daļas 1.punktā, proti, izpildot jebkura veida kriminālsodu, ievērojams šāds pamatprincips – sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības. Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi. No minētajām tiesību normām un tiesu prakses atziņām tiesa konstatēja valsts pozitīvu pienākumu nodrošināt ieslodzītajām personām tādus sadzīves apstākļus, kas atbilst vispārējām higiēnas prasībām un nerada epidemioloģiskās drošības apdraudējumus, aizliegta necilvēcīga, cilvēka cieņu pazemojoša un slikta izturēšanās pret personu.

Pieteicējs uzskata, ka, uzturoties kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/, pret viņu tika īstenota cietsirdīga un cilvēka cieņu pazemojoša attieksme, jo pieteicējs tika turēts necilvēcīgos apstākļos, kā rezultātā tika pārkāpts spīdzināšanas aizlieguma princips, pieteicēja

pamattiesības uz cieņu, godu un veselību. Tiesa pieteicēja viedoklim nepiekrita.

[6.3] Vispirms pirmās instances tiesa izvērtēja pieteicēja turēšanas apstākļus kamerā Nr./kameras numurs A/.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs minētajā kamerā uzturējās no 2012.gada 30.jūlija līdz 2012.gada 12.novembrim (105 dienas), no 2012.gada 3.decembra līdz 2013.gada 21.janvārim (49 dienas) un no 2013.gada 7.februāra līdz 2013.gada 21.martam (42 dienas), kopā 196 dienas. Sūdzības pieteicējs izvirzījis attiecībā uz nepietiekamu apkures nodrošināšanu, ventilācijas trūkumu, sanitārā mezgla nepietiekamu nodalīšanu no pārējās kameras telpas, gultu novietojumu blakus un papildu segas neizsniegšanu.

[6.3.1] No Brasas cietuma sniegtās informācijas tiesa konstatēja, ka 2012./2013.gada apkures sezona Brasas cietumā uzsākta 2012.gada 24.oktobrī, pamatojoties uz Brasas cietuma priekšnieka rīkojumu Nr.128. Siltumu kamerā Nr./kameras numurs A/ nodrošina pie sienas izvietotā apkures caurule (5 cm diametrā).

Pieteicējs apstiprināja, ka apkure kamerā tiek nodrošināta ar cauruli, kas izvietota gar kameras ārējo sienu. To apstiprina arī lietā esošās fotogrāfijas. Faktiski pieteicējs neapstrīdēja, ka apkure kamerā Nr./kameras numurs A/ bija nodrošināta, taču uzskatīja, ka tā nebija nodrošināta pietiekamā līmenī, jo pieteicēja ieskatā caurule nevarēja nodrošināt atbilstošu temperatūru kamerā, ievērojot tās platību.

Saistībā ar minēto tiesa atzina, ka, pirmkārt, dzīvojamā istabā un guļamistabā iekštelpu gaisa temperatūra aukstajā gadalaikā nedrīkst būt zemāka par +18°C. To noteic Ministru kabineta 2009.gada 3.februāra noteikumu Nr.102 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 211-08 „Daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamie nami"" 2.pielikuma 1.punkts. Atbilstoši Brasas cietuma sniegtajai informācijai Brasas cietumā bija uzstādīts jauns apkures katls, un, lai veiktu katla darbības pārbaudi, apkure tika pieslēgta jau 2012.gada 15.oktobrī, taču strādāja testa režīmā. Cietuma kamerās tika nodrošināta temperatūra +18°C, katlu mājas katls bija noregulēts automātiski, lai šāda temperatūra tiktu nodrošināta visu apkures sezonu. Pieteicējs apgalvoja, ka šāda temperatūra kamerā Nr./kameras numurs A/ nebija nodrošināta. Vienlaikus pieteicējs tiesas sēdē paskaidroja, ka Veselības inspekcija veica pārbaudi, mērot temperatūru kamerā Nr./kameras numurs A/, un konstatēja, ka temperatūra kamerā atbilst normai.

Otrkārt, tiesa ņēma vērā pieteicēja norādīto, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ regulāri tika turēti vaļā logi, jo kamerā nebija pietiekama ventilācija, tāpēc svaigā gaisa pieplūdei kamera regulāri tika vēdināta. Apstākļos, kad ēkai ir pieslēgta apkure, uzsākoties apkures sezonai, ja telpā regulāri tiek atvērti logi, ir tikai likumsakarīgi, ja gaisa temperatūra iekštelpā samazinās.

Treškārt, pieteicēja apgalvojums par to, ka viņa ieskatā caurule 8 mm diametrā nevar nodrošināt atbilstošu apkuri kamerā Nr./kameras numurs A/, ir pieteicēja pieņēmums un subjektīvs vērtējums. Turklāt, lai arī administratīvajā procesā darbojas objektīvās izmeklēšanas princips, tomēr tas nenozīmē, ka tiesai būtu pienākums pārbaudīt jebkādus personu hipotētiskus apgalvojumus (sk. *Augstākās tiesas 2013.gada 17.maija lēmuma lietā Nr.SKA-619 5.punktu*) tātad objektīvās izmeklēšanas princips pretēji pieteicēja ieskatam nenozīmē, ka tiesai būtu jāveic pētījumi un mērījumi par to, cik lielai, platai un garai ir jābūt apkures caurulei, lai tā attiecīgo telpu nodrošinātu ar pietiekamu siltumu. Turklāt atbilstoši pieteicēja paskaidrotajam, Veselības inspekcija kamerā Nr./kameras numurs A/ nekonstatēja temperatūras novirzes no normas.

Ņemot vērā minēto apstākļu kopumu, tiesa nekonstatēja, ka Brasas cietums nenodrošināja kamerā Nr./kameras numurs A/ pietiekamu apkuri un tādējādi radīja pieteicējam būtisku cilvēktiesību aizskārumu, pakļaujot pieteicēju cietsirdīgai attieksmei.

[6.3.2] Pieteicējs apgalvoja, ka ventilācijas sistēma kamerā Nr./kameras numurs A/ nedarbojas, tādēļ ir jātur vaļā logi, tādējādi ziemas mēnešos kamerā gaisa temperatūra ir tikai +12°C. Līdz ar to sliktās ventilācijas dēļ kamerā ne vien nav pietiekami gaisa, ko elpot, bet ir arī auksti.

Pārvalde norādīja, ka Brasas cietuma 1.korpusa kamerās (arī kamerā Nr./kameras numurs A/) ventilācija tiek īstenota mākslīgi, tas ir, gaisa cirkulācija nodrošināta, ieslēdzot ventilācijas (pieplūdes un izplūdes) sistēmu. Tā tiek ieslēgta pēc notiesāto personu lūguma, kā arī vasaras sezonā pēc vajadzības. Ventilatora darbība tiek uzsākta un pārtraukta ar slēdža palīdzību, attiecīgi ieslēdzot un izslēdzot, tādējādi gaiss pa ventilācijas caurulēm ieplūst kamerās caur atveri, kas izvietota virs sanitārā mezgla sienas augšējā daļā (zem griestiem). Vēl viena ventilācijas atvere izvietota blakus kameras logiem sienas augšdaļā (iziet uz norobežojošo gaiteni). Dabiskā ventilācija tiek īstenota caur kameras logiem (aptuveni izmēri: 1,50x2,25 m), tos atverot. Logi ir atverami no iekšpuses, vērsti uz norobežojošo gaiteni, kurā (tieši pretī kameras logiem) atrodas arī ēkas ārējie logi. Norobežojošo gaiteņu logus atver posteņa uzraugs pēc notiesāto personu lūguma (vasaras periodā, iestājoties karstam laikam, logi pastāvīgi ir atvērti). Ārējo logu izmērs ir 1,45 m (platums) un 1,48 m (augstums). Loga apakšējā daļa (augstums 0,97 m) sastāv no stikla blokiem, augšējā daļā – klasisks logs koka rāmī, kura izmērs ir 0,51x1,45 m.

No minētā un pieteicēja sniegtajiem paskaidrojumiem tiesa konstatēja, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ ir divi atverami logi, kas vērsti uz koridoru, kur atrodas ēkas ārējie logi, kas savukārt nodrošina dabiskās ventilācijas nokļūšanu kamerā. Turklāt kamerā Nr./kameras numurs A/ ir pieejama arī mākslīgā ventilācija, kas atbilstoši Brasas cietuma sniegtajai informācijai ir darba kārtībā. Līdz ar to tiesa atzina, ka pieteicējs aprobežojies ar vispārīgiem apgalvojumiem, ka kamerā nebija gaisa, ko elpot, vienlaikus no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs nav lūdzis ieslēgt ventilācijas sistēmu. Arī tiesas sēdē pietiecējs apliecināja, ka nav vērsies pie Brasas cietuma uzraugiem ar šādu lūgumu, paskaidrojot, ka gadījumā, ja viņš vērstos pie cietuma darbinieka ar šādu lūgumu, viņš tiktu izsmiets. Šāds apstāklis – pieteicēja pieņēmums par nicinošu attieksmi pret pieteicēju, lūdzot kamerā nodrošināt ventilāciju – pretēji pieteicēja viedoklim nepierāda, ka kamerā bija nepietiekama ventilācija.

Tādējādi ievērojot, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ bija iespējama gan dabiskā, gan mākslīgā ventilācija, tiesa nekonstatēja Brasas cietuma rīcības prettiesiskumu arī šajā aspektā.

[6.3.3] Vērtējot, vai sanitārā mezgla norobežojums kamerā Nr./kameras numurs B/ bijis pietiekams, tiesa atsaucās uz Eiropas cietumu noteikumu 19.3.apakšpunktu, secinot, ka pretēji pieteicēja apgalvojumam normatīvie akti nenoteic, ka sanitārajam mezglam cietumā jābūt izvietotam atsevišķā telpā. Sanitārajam mezglam jānodrošina privātums. No lietā esošajiem pierādījumiem tiesa konstatēja, ka ieslodzīto tiesības uz privātumu kamerā Nr./kameras numurs A/ ir ievērotas. Tā pārvalde tiesai sniegtajā informācijā norādīja, ka kamera Nr./kameras numurs A/ ir aprīkota ar atsevišķu sanitāro mezglu, iebūvētu tualeti (līdz 2013.gada maijam – laiviņpods uz paaugstinājuma, no 2013.gada 21.maija – sēdpods), izlietni ar nepārtrauktu aukstā ūdens padevi, ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām. Sanitārais mezgls no dzīvojamās telpas norobežots ar mūra aizslietņiem, kuru garums ir 1,45 m un 0,90 m, augstums – 1,26 m, platums – 0,16 m. No pārējām pusēm sanitārais mezgls norobežots ar telpas sienām, norobežojums ar durvīm nav aprīkots, tomēr aizslietņu augstums ir palielināts līdz aptuveni 2 m augstumam ar auduma un gumijota materiāla aizkariem, arī ieejas vieta sanitārajā mezglā ir aprīkota ar aizvelkamu auduma materiāla aizkaru. Sanitārā mezgla izmēri – platums 1,51 m, garums 1,77 m (aptuvenā platība – 2,67 m^2).

Tādējādi sanitārā mezgla zonas norobežojumu kamerā Nr./kameras numurs A/ veido aptuveni 1,5 m garš mūra aizslietnis, kas aprīkots ar aizvelkamu auduma materiāla aizkaru. Tas redzams arī lietā esošajās fotogrāfijās. Faktiski arī pieteicējs atzina, ka sanitārais mezgls no kameras dzīvojamās platības ir atdalīts, taču, norādīja, ka šī atdalīšana „ir nepareiza", jo šim mērķim daļēji izmantoti auduma aizkari, nevis izveidotas mūrētas sienas līdz pašiem griestiem. Tiesas ieskatā veidam, kādā tiek nodrošināta sanitārā mezgla atdalīšana, proti, ar mūra sienām vai gumijota materiāla aizkariem, vai ar abiem šiem elementiem – nav izšķirošas nozīmes. Būtiski ir tas, ka šāds aizslietnis pilda savu funkciju, proti, norobežo personu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā no pārējās telpas un pietiekamā līmenī slēpj šāda apmeklējuma intīmās detaļas. Tiesas ieskatā ar mūra sienu un auduma aizkaru tiek nodrošināts personas privātums pietiekamā līmenī.

Ievērojot minētos apstākļus, tiesa atzina, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ pieteicējam tika nodrošināts pietiekams privātums sanitārā mezgla zonā. Turklāt, vērtējot privātuma nodrošināšanu, nav nozīmes pieteicēja norādītajam apstāklim, ka aizkarus sanitārā mezgla atdalīšanai no kameras

dzīvojamās platības ir nodrošinājuši paši ieslodzītie, nevis Brasas cietums.

Pieteicējs norādīja arī uz to, ka līdz zināmam laikam sanitārais mezgls nebija aprīkots ar sēdpodu, kas liecina par Brasas cietuma rīcības prettiesiskumu. Tiesa šādam viedoklim nepiekrita, jo neviens normatīvais akts un arī Eiropas cietumu noteikumi nenoteic, ka sanitārajā mezglā jābūt novietotam klozetpodam.

Ievērojot minēto, tiesa atzina par nepamatotiem pieteicēja pārmetumus Brasas cietumam par neatbilstošas sanitārā mezgla telpas nodrošināšanu un privātuma neievērošanu.

[6.3.4] Attiecībā uz gultu izvietojumu tiesa konstatēja, ka atbilstoši pārvaldes sniegtajai informācijai kamerā Nr./kameras numurs A/ izvietotas desmit gultas, no kurām trīs atrodas blakus viena otrai, sešas gultas savienotas pa divām, pārējās četras gultas izvietotas pa vienai.

Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja un fotoattēlos norādīja, ka viņa gulta atrodas blakus sanitārā mezgla telpai. No fotogrāfijām redzams, ka šī gulta ir novietota atsevišķi no pārējām gultām jeb, citiem vārdiem, pieteicēja gulta ar citu gultu nav savietota. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka Brasas cietums pieteicēju nebūtu nodrošinājis ar individuālu gultasvietu, tāpēc arī šajā aspektā tiesa nekonstatēja prettiesisku rīcību. Apstāklis, ka gulta atrodas blakus sanitārā mezgla telpai, tiesas ieskatā nenorāda uz cietsirdīgu attieksmi pret pieteicēju, jo, kā paskaidroja pieteicējs, attiecīgo gultas vietu pieteicējs izvēlējās pats.

[6.3.5] Vērtējot pieteicēja norādīto par to, ka viņam izsniegta tikai viena sega, un gultasveļas nolietojumu, tiesa konstatēja, ka gultas piederumu vienības vienam ieslodzītajam un to lietošanas termiņi noteikti Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām". Atsaucoties uz minēto noteikumu 8.punktu un 5.pielikumu, tiesa secināja, ka notiesātajiem tiek izsniegta viena sega, nevis divas, kā to vēlas pieteicējs. Tiesa nekonstatēja apstākļus, kuru dēļ pieteicējs būtu jānostāda citādākā situācijā, salīdzinot ar pārējiem ieslodzītajiem, tiem izsniedzot vienu segu, savukārt pieteicējam – divas.

Savukārt priekšmeti, kuri ir atļauti pienesumos un sūtījumos, ir uzskaitīti Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 11.pielikumā. Šo priekšmetu sarakstā sega neatrodas, tātad sega nav atļauta sūtījumos un pienesumos. Līdz ar to Brasas cietuma rīcība, atsakot apmierināt pieteicēja lūgumu par segu pienesumā, ir pamatota.

Savukārt attiecībā uz pārmetumiem par gultasveļas nolietojumu tiesa norādīja, ka pieteicējs sniedza tikai vispārīgu apgalvojumu par gultas veļas trūkumiem, nepaskaidrojot, kādi tieši trūkumi bijuši gultasveļai un gultas piederumiem, tāpēc šādu vispārīgu apgalvojumu tiesai nav iespējams pārbaudīt un izvērtēt. Turklāt atbilstoši lietā esošajiem materiāliem gultasveļa Brasas cietumā tiek mainīta vienu reizi nedēļā, kā to noteic Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumi Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām". Pieteicējs minēto nav apšaubījis, tāpat nav apstrīdējis, ka bija nodrošināts ar gultas veļu un gultas piederumiem daudzumā, kas noteikts minētajos Ministru kabineta noteikumos.

Ievērojot minēto, tiesa nekonstatēja Brasas cietuma rīcības prettiesiskumu arī šajā apstāklī.

[6.4] Attiecībā uz turēšanas apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs B/ pieteicējs norādījis, ka kamerā nebija pietiekama ventilācija, bija liels mitrums, kameras logs bija aizklāts ar dzelzs plāksni, kas aiztur gaismu un neļauj atvērt logu telpu izvēdināšanai. Pieteikumā norādīti arī iebildumi par nepietiekamu apgaismojumu un to, ka pieteicējam neļāva izmantot personīgo televizoru, spēļu konsoli un tējkannu. Tomēr tā kā pieteicējs par šiem apstākļiem ne Brasas cietumam, ne pārvaldei nav sūdzējies, tiesa šos pieteicēja argumentus nevērtēja.

Pieteicējs norādījis, ka, ierodoties Brasas cietumā 2012.gada 5.jūnijā, viņš uz nedēļu tika ievietots kamerā Nr./kameras numurs B/. Savukārt 2012.gada 10.jūlijā pieteicēju atkārtoti uz nedēļu ievietoja minētajā kamerā. Saskaņā ar Brasas cietuma sniegto informāciju no Drošības un uzskaites daļas sniegtajām ziņām, notiesāto izvietošanas protokoliem, kā arī ņemot vērā ierakstus pieteicēja ieslodzīto kartītē, pieteicējs atradās kamerā Nr./kameras numurs B/ no 2012.gada 10.jūlija līdz 2012.gada 16.jūlijam (sešas dienas), bet pēc tam pārvietots uz kameru Nr./kameras numurs D/. Savukārt no 2012.gada 5.jūnija līdz 2012.gada 10.jūnijam pieteicējs atradās Brasas cietuma 2.korpusa Uzņemšanas nodaļas (karantīnas) kamerā Nr./kameras numurs E/, nevis kamerā Nr./kameras numurs B/. Minēto pārvaldes pārstāve apliecināja arī tiesas sēdē. Tātad pieteicējs kamerā Nr./kameras numurs B/ atradās sešas dienas.

[6.4.1] Pieteicējs, kā norādīts iepriekš, izvirzīja pretenzijas pret to, ka kamerā Nr./kameras numurs B/ logs bija aizklāts ar metāla plāksni. Tiesa konstatēja, ka pieteicējs šo apstākli uzskatījis par cēloni nepietiekamai ventilācijai un svaigajam gaisam kamerā, kā arī mitruma līmenim. Tāpēc pretenzijas pret loga stāvokli tiesa izvērtēja tieši šādā kontekstā.

Brasas cietums norādīja, ka kamerā Nr./kameras numurs B/ logs ir ar koka rāmi (izmēri apmēram 1,16x0,75 m). Logs ir atverams no iekšpuses, drošības apsvērumu dēļ logam no ārpuses priekšā ir restes, kā arī tas ir aizsegts ar žalūzijas veida metāla plāksnītēm. Tātad minētā informācija apstiprināja pieteicēja apgalvojumu, ka logs kamerā Nr./kameras numurs B/ bija aizsegts ar metāla plāksni. To tiesas sēdē atzina arī pārvaldes pārstāvji, paskaidrojot, ka šāda veida žalūzija ir uzstādīta, lai ieslodzītajiem nebūtu iespēju kontaktēties ar Brasas cietuma darbiniekiem, jo aiz kameras Nr./kameras numurs B/ loga atrodas Brasas cietuma 3.postenis. Turklāt metāla žalūzijā ir caurumi, pa tiem iet cauri gan gaisma, gan gaiss. Žalūzijas mērķis ir arī nodrošināt ieslodzīto drošību, jo ar arbaletu palīdzību logos tiek šauts ar nelikumīgiem pienesumiem.

Tiesa tādējādi secināja, ka lietā nav strīda, ka kamerā Nr./kameras numurs B/ logs ir aizklāts ar metāla stieni jeb žalūziju, tomēr atšķirās procesa dalībnieku viedoklis par to, vai šā metāla stieņa dēļ iespējama pietiekama gaisa ventilācija kamerā.

No pārvaldes tiesai iesniegtajām kameras Nr./kameras numurs B/ fotogrāfijām tiesa secināja, ka nav iespējams pārliecināties par gaismas un gaisa caurlaidību, uz ko norāda procesa dalībnieki, jo no fotogrāfijām nav saprotams, kādā diennakts laikā tās uzņemtas, kā arī nav iespējams saskatīt no loga ārpuses uzstādītās metāla žalūzijas. No fotogrāfijām nav arī iespējams konstatēt, cik daudz un cik lieli caurumi ir metāla plāksnē, kas nodrošina gaisa un ventilācijas caurlaidību.

Vienlaikus lietā ir Brasas cietuma sniegtā informācija, atbilstoši kurai kamerā Nr./kameras numurs B/ pretēji pieteicēja apgalvotajam bija nodrošināta dabiskā ventilācija, atverot kamerā esošo logu, tādējādi nodrošinot svaigā gaisa ieplūšanu telpā. Papildus dabisko ventilāciju nodrošināja Brasas cietuma personāls (posteņa uzraugs), veicot telpu vēdināšanu ieslodzīto pastaigas laikā, atstājot atvērtas kameras durvis un logu.

No minētā tiesa secināja, ka kamerā Nr./kameras numurs B/, kā pareizi norādīja pieteicējs, mākslīgās ventilācijas nebija. Tomēr tas automātiski nenozīmē, ka kamera nebija nodrošināta ar pietiekamu ventilāciju un svaigā gaisa pieplūdi, jo mākslīgās ventilācijas neesība netraucē telpu vēdināt dabiskā ceļā, atverot logu, kā arī ieslodzīto personu pastaigu laikā atverot vienlaicīgi logu un durvis. Turklāt ir pamatota pārvaldes norāde, ka daudzdzīvokļu dzīvojamos namos pamatā dzīvokļi nav aprīkoti ar mākslīgo ventilāciju, taču tas nenozīmē, ka tie netiek nodrošināti ar svaigu gaisu. Mākslīgās ventilācijas neesības gadījumā telpas ir jāvēdina, lai būtu svaigs gaiss. Savlaicīgi vēdinot telpu (kameru), tiek pazemināts gaisa relatīvais mitrums.

Tiesas sēdē pārvaldes pārstāve norādīja, ka pieteicējs ne reizi Brasas cietuma darbiniekiem nav lūdzis papildus vēdināt kameru Nr./kameras numurs B/, pieteicējs laikā, kad atradās kamerā, nav arī sūdzējies par nepietiekamu svaigā gaisa esību. Minēto pieteicējs apliecināja arī tiesas sēdē.

Ievērojot minēto apstākli, tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam konkrētajos apstākļos tiktu atņemts piemītošo tiesību minimums, sasniedzot attiecīgo bardzības līmeni. Šajā sakarā ņemams vērā arī tas, ka pieteicējs kamerā Nr./kameras numurs B/ atradās sešas dienas. Tāpat ņemams vērā, ka pieteicējs kamerā Nr./kameras numurs B/ atradās jūlija mēnesī, kas ir vasaras mēnesis. Karstajos vasaras mēnešos ir pieļaujami un iespējami, ka telpās (ne tikai

cietuma, bet arī dzīvojamo māju, administratīvo ēku u.c. ēku telpās), kurās nav mākslīgās ventilācijas, ir karsti un sutīgi, kā to norādīja pieteicējs. Taču tiesas ieskatā tas automātiski nenozīmē, ka Brasas cietums apzināti pakļāvis pieteicēju apstākļiem, kuros pieteicējam, kā viņš to apgalvo, ir trūcis svaigā gaisa. Turklāt, ja pieteicējs tik tiešām atrastos tādos apstākļos, ka pastāvīgi izjustu gaisa trūkumu, kas pieteicējam sagādātu ciešanas, būtu tikai loģiski, ja pieteicējs nekavējoties vērstos pie cietuma uzraugiem par svaiga gaisa pieplūdes trūkumu kamerā vai ar sūdzībām pie Brasas cietuma tieši laikā, kamēr atradās šajā kamerā. Taču, kā redzams no lietas, laika periodā no 2012.gada 12.jūlija līdz 2012.gada 24.septembrim pieteicējs vērsies pie Brasas cietuma priekšnieka ar iesniegumiem par soda režīma mīkstināšanu, kā arī par radio izmantošanu, bet ne par nepietiekamu ventilāciju kamerā Nr./kameras numurs B/.

Ievērojot minēto, tiesa neguva apstiprinājumu tam, ka sešu dienu laikā sliktās ventilācijas dēļ pieteicējs tika spīdzināts un pakļauts ciešanām. Maz ticams, ka persona par svaigā gaisa trūkumu ar sūdzībām vēršas tikai vairākus pēc mēnešus pēc tam, kad persona esot izjutusi svaigā gaisa trūkumu.

[6.4.2] Izvērtējot pieteicēja apgalvojumus par netīrību kamerā un neatbilstošo kameras stāvokli, tiesa atbilstoši pārvaldes iesniegtajām fotogrāfijām konstatēja, ka kamerā Nr./kameras numurs B/, kā pareizi norādīja pieteicējs, kosmētiskais remonts kādu laiku nav veikts. Taču normatīvie akti un Eiropas cietumu noteikumi nenoteic, ka ieslodzītajiem būtu jāatrodas tādās telpās, kuras ir „svaigi remontētas", kā to uzskata pieteicējs. Turklāt kosmētiskā remonta veikšana vai neveikšana nevar aizskart jebkādas ieslodzītās personas cilvēktiesības, tāpēc faktiski šis jautājums administratīvajā tiesā vispār nebūtu apspriežams. Savukārt attiecībā uz pieteicēja apgalvojumiem, ka kamerā ir netīrs un nesakopts, tiesa, atsaucoties uz Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iekšējās kārtības noteikumi" 44.2. un 44.3.apakšpunktu, secināja, ka notiesātajiem normatīvajos aktos ir paredzēts pienākums uzkopt kameras, kurās viņi atrodas. Tāpēc, ja kamerā Nr./kameras numurs B/ laikā, kad pieteicējs tajā atradās, bija netīrs, putekļains un nesakopts, tas nenozīmē, ka Brasas cietums mērķtiecīgi pret pieteicēju izturējās cietsirdīgi, radot pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu.

[6.5] Apkopojot visu iepriekš secināto, tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā attiecībā pret pieteicēju nav noticis Satversmes 95.pantā un konvencijas 3.pantā noteiktais spīdzināšanas, cietsirdīgas un pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpums. Tiesa nekonstatēja arī pieteicēja pamattiesību uz veselību aizskārumu. Turklāt pieteicējs nav arī norādījis, kādas tieši sekas pieteicēja veselībai ir radītas, pieteicējam atrodoties kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/. No minēto apstākļu kopuma tiesa secināja, ka konkrētajā gadījumā nav sasniegts tāds minimālās bardzības līmenis, kāds jāsasniedz, lai konstatētu spīdzināšanas, cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu. Tiesas ieskatā nav pieļaujami arī tas, ka pieteikums tiesai tiek pamatots, piemeklējot situācijas un apstākļus, kas varētu atbilst cilvēktiesību pārkāpumiem, kā tas ir konkrētajā gadījumā un kas izriet no pieteicēja paskaidrojumiem. Tas vien, ka pieteicēju neapmierina apstākļi, kādos viņš tiek turēts, nedod pamatu atzīt, ka pret pieteicēju iestāde būtu izturējusies ar īpašu nežēlību, pakļaujot viņu necilvēcīgajiem apstākļiem un aizskarot cilvēktiesības.

[6.6] Pieteicējs pieteikumā lūdza arī morālā kaitējuma atlīdzināšanu 7114,36 *euro* (5000 latu) apmērā, tiesas sēdē to precizējot 15 000 *euro* apmērā.

Administratīvā procesa likuma 93.panta trešās daļas trešais teikums noteic, ka uz iesniegumu par atlīdzinājuma izskatīšanu attiecināmi šā likuma noteikumi par administratīvo aktu. Atbilstoši šā likuma 76.panta otrajai daļai administratīvo aktu var apstrīdēt padotības kārtībā augstākā iestādē. Savukārt saskaņā ar 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Šādā veidā tas ir izpildāms un to var pārsūdzēt tiesā. Tātad, lai varētu vērsties tiesā ar prasījumu par zaudējumu atlīdzinājumu, sākotnēji ar šādu prasījumu jāvēršas iestādē.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs, apstrīdot Brasas cietuma faktisko rīcību, atlīdzinājumu nav prasījis, tādēļ atzina, ka lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība nav ievērota un līdz ar to atstāja pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu bez izskatīšanas.

[7] Nepiekrītot Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumam, pieteicējs to pārsūdzēja.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pirmās instances tiesa pieteikumu nav izskatījusi pēc būtības atbilstoši Satversmei. Brasas cietums pārkāpis konvencijas 3.pantu, un tā prettiesiskās rīcības rezultātā nodarīts kaitējums pieteicēja cieņai. Pieteicēja ieskatā atbilstoši cilvēktiesību ievērošanas principam ne visos gadījumos nepieciešams vērtēt cilvēktiesību aizskāruma būtiskumu.

[8] Pārvalde apgabaltiesai iesniegtajos paskaidrojumos pieteicēja apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu. Pārvalde norāda, ka piekrīt pirmās instances tiesas spriedumam. Savukārt apelācijas sūdzībā pieteicējs nav norādījis apsvērumus par to, kā izpaužas sprieduma nepareizība.

[9] Izskatot pārvaldes apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2015.gada 9.jūnija spriedumu pieteicēja pieteikumu apmierināja daļā, atzīstot par prettiesisku Brasas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam cilvēktiesību standartiem atbilstošus sadzīves apstākļus Brasas cietuma kamerās Nr./kameras numurs B/ un Nr./kameras numurs A/, nepārbaudot pēc būtības sūdzībās norādītos apstākļus un nenostiprinot pierādījumus par pārbaudēs konstatēto, kā arī atzīstot par prettiesisku Brasas cietuma administrācijas noteikto aizliegumu pieteicējam saņemt pienesumā papildu segu, jo lietā konstatētajos apstākļos šādam aizliegumam trūkst pienācīga pamatojuma. Pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts daļā, ar kuru atstāts bez izskatīšanas pieteikums daļā par Brasas cietuma faktiskās rīcības (nenodrošinot pieteicējam cilvēktiesību standartiem atbilstošus sadzīves apstākļus Brasas cietuma kamerā Nr./kameras numurs C/) atzīšanu par prettiesisku, kā arī daļā par kaitējuma atlīdzināšanu.

[10] Ar Augstākās tiesas 2017.gada 20.aprīļa spriedumu apelācijas instances tiesas 2015.gada 9.jūnija spriedums atcelts, un lieta nodota jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

Spriedumā norādīts turpmāk minētais.

[10.1] Apgabaltiesa nepamatoti kā atsevišķu prasījumu izlēma jautājumu par būtisku procesuālu pārkāpumu, nepārbaudot pieteicēja sūdzībās norādītos apstākļus un nenostiprinot pierādījumus saistībā ar aukstumu kamerā Nr./kameras numurs A/. Tāpat nepamatoti izlemts jautājums par aizliegumu pieteicējam saņemt pienesumā segu un sanitārā mezgla norobežojuma kamerā Nr./kameras numurs B/ pietiekamību.

[10.2] Vērtējot, vai kamerā Nr./kameras numurs A/ bija atbilstoša temperatūra, apgabaltiesa, atsaucoties uz Tiesībsarga atzinumu, nav ņēmusi vērā, ka pieteicēja kamera atrodas 1.korpusā, savukārt atbilstoši minētajam atzinumam par aukstumu kamerās sūdzējušies notiesātie, kuri atradās cietuma 3.korpusā. Tāpat tiesa nav kopsakarā izvērtējusi apstākļus, ka atbilstoši pieteicēja paskaidrojumiem kamerā bija auksts cita starpā tādēļ, ka ir nācies turēt vaļā logu, lai varētu izvēdināt telpu. No pieteicēja paskaidrojumiem tiesas sēdē izriet, ka pieteicējs sūdzības rakstīja tādēļ, lai viņam tiktu piešķirta augstāka soda izciešanas režīma pakāpe un tiktu risināts jautājums par viņa priekšlaicīgu atbrīvošanu. Novērtējot pieteicēja sūdzību saturu, bija jāvērš uzmanība arī uz datumiem, kad sūdzības iesniegtas, lai varētu novērtēt, vai šādas sūdzības objektīvi bija iespējamas un vai pieteicējs tās nav vispārinājis. Tāpat bija jāņem vērā, ka pieteicēja darbības neliecināja par to, ka viņš būtu centies pienesumā saņemt segu. Apgabaltiesai bija būtiski arī identificēt periodu, kādā periodā pieteicējs izcieta nepiemērotos apstākļus.

[10.3] Izvērtējot dabiskās ventilācijas un svaigā gaisa cirkulācijas pietiekamību kamerā Nr./kameras numurs A/, apgabaltiesai Tiesībsarga atzinums bija jāvērtē kopsakarā ar citiem lietā esošajiem materiāliem, tostarp pieteicēja paskaidrojumiem par šiem apstākļiem.

[10.4] Apgabaltiesa konstatēja vienīgi faktu, ka apgaismojums kamerā Nr./kameras numurs B/ nav bijis pietiekams, tomēr bija novērtējams periods, kādā šie apstākļi izciesti, mākslīgā apgaismojuma pietiekamība un citi apstākļi, kas var ietekmēt secinājumu par to, vai konstatētā nepilnība ir sasniegusi minimālo bardzības līmeni.

[10.5] Lai secinātu, ka pārkāpts konvencijas 3.pants, papildus nepieciešams konstatēt, ka spīdzinošās vai cietsirdīgās apiešanās raksturs sasniedzis minimālās bardzības līmeni.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[12] Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no konvencijas 3.panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas (sk. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punkts, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punkts*).

Izskatāmajā lietā jāpārbauda, vai pieteicējs, atrodoties Brasas cietuma kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/ lietā izvērtējamajā periodā, bijis pakļauts tādas intensitātes grūtībām un ciešanu līmenim, kas pārsniedz ieslodzījumam neizbēgamo ciešanu līmeni.

Pirmās instances tiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, atzina, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ laika posmā no 2012.gada 30.jūlija līdz 2012.gada 12.novembrim, no 2012.gada 3.decembra līdz 2013.gada 21.janvārim un no 2013.gada 7.februāra līdz 2013.gada 21.martam bija nodrošināta pietiekama ventilācija un apkure, pieteicējam bija nodrošināta individuāla gultasvieta, kā arī sanitārā mezgla norobežojums nodrošināja personas privātumu. Tāpat pirmās instances tiesa atzina, ka arī kamerā Nr./kameras numurs B/ laika posmā no 2012.gada 10.jūlija līdz 2012.gada 16.jūlijam bija nodrošināta pietiekama ventilācija, atbilstošs higiēnas un tehniskais stāvoklis. Tiesa arī nekonstatēja pieteicēja pamattiesību uz veselību pārkāpumu.

Administratīvā apgabaltiesa, novērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem un lietas dalībnieku argumentiem, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams. Pirmās instances tiesa ir rūpīgi un vispusīgi noskaidrojusi visus lietā būtiskos apstākļus un pareizi tos juridiski novērtējusi, tāpēc apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai (sk. *šā sprieduma 6.punktu*) un atkārtoti to nenorāda.

[13] Apgabaltiesa, iepazinusies ar apelācijas sūdzību, konstatē, ka pieteicējs apelācijas sūdzībā vien norāda, ka nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumiem, atkārtojot pieteikumā minēto, un vispār neminot konkrētus argumentus, kā izpaužas pirmās instances tiesas sprieduma nepareizība un kādēļ pieteicējs nepiekrīt pirmās instances tiesas izdarītajiem secinājumiem.

Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa uz visiem būtiskajiem pieteicēja argumentiem izsmeļoši atbildēja, tādējādi pieteicēja argumentiem ir dots tiesas novērtējums. Turklāt apelācijas sūdzībā pieteicējs nenorāda, ka pirmās instances tiesa kādu no pieteicēja argumentiem būtu atstājusi bez ievērības.

Tas, ka pieteicējam ir atšķirīgs viedoklis par lietas faktisko apstākļu novērtējumu un uz to pamata tiesas izdarītajiem secinājumiem, nenozīmē, ka pirmās instances tiesas spriedums ir nepareizs.

[14] Papildus pirmās instances tiesas secinātajam par apkures un ventilācijas pietiekamību kamerā Nr./kameras numurs A/ apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Kā izriet no Veselības inspekcijas 2013.gada 13.februāra kontroles akta Nr.AA053604 (*lietas 2.sējuma 127.lapa-130.lapa*) (turpmāk – kontroles akts), saņemot pieteicēja 2013.gada 25.janvāra iesniegumu, Veselības inspekcija 2013.gada 13.februārī veica epidemioloģiskās drošības kontroli kamerā Nr./kameras numurs A/. Kontroles laikā konstatēts, ka kamerā darbojas pieplūdes un nosūces ventilācija, kuru var pieprasīt dežurantiem ieslēgt un izslēgt. Kamerā ierīkota arī dabīgās ventilācijas šahta. Kontroles laikā kamera tika vēdināta caur diviem atvērtiem logiem uz atdalošo koridoru ar desmit logiem, no kuriem pieci bija atvērti. Gaisa temperatūra vēdināšanas laikā pie atvērtiem logiem bija +16,1°C, pie kameras durvīm +18°C. Apkures sistēmas radiatori ir izvietoti atdalošajā koridorā, kamerās ir apkures caurules. Veselības inspekcija nekonstatēja pieteicēja iesniegumā norādītos pārkāpumus.

Tātad arī kontroles akts, to vērtējot kopsakarā ar citiem lietā esošiem pierādījumiem, apstiprina Brasas cietuma sniegto informāciju (*lietas 1.sējuma 133., 134.lapa*), ka kamerā Nr./kameras numurs A/ bijusi gan pietiekama dabiskā un mākslīgā ventilācija, gan apkure.

To, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ bija nodrošināta gan pietiekama ventilācija, gan apkure, būtībā nenoliedz arī pieteicējs, pirmās instances tiesas sēdē norādot, ka ar 2012.gada 14.novembra sūdzību vērsies, lai „atrisinātu situāciju saistībā ar pakāpi, priekšlaicīgu atbrīvošanu u.tml." (sk. *pirmās instances tiesas 2013.gada 4.oktobra tiesas sēdes protokolu lietas 1.sējuma 106.lapā*). Tādējādi pieteicējs, vēršoties ar sūdzībām par uzturēšanās apstākļiem Brasas cietumā, tostarp vēlējies panākt soda izciešanas režīma pakāpes maiņu un jautājuma par viņa priekšlaicīgu atbrīvošanu risināšanu. Šādi apstākļi, vērtējot tos kopsakarā ar citiem pierādījumiem lietā, ir objektīvs pamats apšaubīt pieteicēja paskaidrojumu ticamību par uzturēšanās apstākļiem kamerā Nr./kameras numurs A/ un Nr./kameras numurs B/. Turklāt laika posmā no 2012.gada 30.jūlija līdz 2013.gada 21.martam neviens no pārējiem četriem notiesātajiem, kuri uzturējušies kamerā Nr./kameras numurs A/ (katrs uzturējās vismaz vienu mēnesi), nevērsās Brasas cietumā ar sūdzībām par nepietiekamu ventilāciju un apkuri (sk. *Brasas cietuma 2017.gada 4.oktobra vēstuli Nr.2/8-3794 lietas 2.sējuma 144.lapā*).

Tāpat arī no Tiesībsarga atzinumā (*lietas 2.sējuma 24.-27.lapa*) konstatētā neizriet, ka kamerā Nr./kameras numurs A/ nebija nodrošināta pietiekama ventilācija. Atzinumā salīdzināta pretēji izvietoto Brasas cietuma 1.korpusa dzīvojamo kameru dabiskā ventilācija, kas, kā atzinumā secināts, vienā pusē bija sliktāka (neprecizējot, kurās tieši kamerās). Savukārt dabiskās ventilācijas nepietiekamība atsevišķās kamerās novērota 2013.gada 13.jūnija Brasas cietuma apmeklējuma laikā (proti, laikā, kad pieteicējs neuzturējās kamerā Nr./kameras numurs A/). Turklāt atzinumā iespējamā dabiskās ventilācijas nepietiekamība attiecināta uz gadījumiem, kad ir karsts vai sutīgs laiks.

Rezumējot minēto, apgabaltiesai nerodas šaubas par atbilstošas kvalitātes ventilācijas sistēmas nodrošināšanu kamerā Nr./kameras numurs A/. Pat pieņemot, ka dabiskā ventilācija bija nepietiekama, jāņem vērā, ka atbilstoši Augstākās tiesas judikatūrai gadījumā, ja dabīgā ventilācija nav pieejama, bet mākslīgā ventilācija ir laba, tad secināms, ka kopumā ventilācija bija nodrošināta (sk. *Augstākās tiesas 2014.gada 29.decembra sprieduma lietā Nr.A420495911 12.punktu*). Savukārt par darbojošās mākslīgās ventilācijas sistēmas esību pieteicējs bija informēts un, kā to pamatoti konstatēja pirmās instances tiesa, ar lūgumu ieslēgt mākslīgo ventilāciju pie Brasas cietuma uzraugiem nevērsās.

[15] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas lēmuma, kas ietverts spriedumā, par pieteikuma daļā atstāšanu bez izskatīšanas pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 286.panta trešo daļu pievienojas spriedumā ietvertajai motivācijai un izvērstāku argumentu izklāstu nesniedz, tostarp arī tādēļ, ka pieteicējs nekādus argumentus šajā sakarā nav izteicis.

[16] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturtās daļas pirmo teikumu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Pieteicējs ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2013.gada 1.februāra lēmumu tika daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesai (*lietas 1.sējuma 8.-9.lapa*), samazinot valsts nodevas apmēru līdz 2,85 *euro* (diviem latiem). Savukārt ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2014.gada 21.februāra lēmumu (*lietas 1.sējuma 190.-191.lapa*) pieteicējs tika daļēji atbrīvots no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzības iesniegšanu tiesai, samazinot valsts nodevas apmēru līdz 5 *euro*. Ievērojot minēto, pieteicējam uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 77,52 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 278.panta pirmās daļas 1.punktu, 323.panta pirmās daļas 1.punktu, 324.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu daļā par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošus uzturēšanās apstākļus Brasas cietuma kamerā Nr./kameras numurs B/ un Nr./kameras numurs A/, atzīšanu par prettiesisku.

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumā ietverto lēmumu, ar kuru atstāts bez izskatīšanas /pers. A/ pieteikums daļā par Brasas cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot cilvēktiesību standartiem atbilstošus uzturēšanās apstākļus Brasas cietuma kamerā Nr./kameras numurs C/, atzīšanu par prettiesisku un daļā par morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Uzlikt pienākumu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas iemaksāt valsts budžetā valsts nodevu 77,52 *euro* (septiņdesmit septiņi *euro*, 52 centi), iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā valsts nodevas samaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedums daļā, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 20.decembra spriedumā ietvertais lēmums par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā, nav pārsūdzams un stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža.

Spriedumu pārējā daļā var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

A.Reitupe

Tiesnese referente

I.Amona

Tiesneses

V.Zommere